

Cupa Lingvistică 2024

Runda I

1. Cred că îmi pot permite să afirm că astăzi eu sunt X-ul vostru, pe durata cupei evident, chiar dacă George Becali a afirmat că în tinerețe era X pe oriunde se ducea. X se numea și soțul Alcmenei, mama lui Hercule. Responsabil de transformarea numelui de X în substantiv comun este Molière, care în piesa sa omonimă i-a atribuit lui X oferirea unei celebre cine. (apropo, aceeași piesă a lui Molière a fost responsabilă și de transformarea numelui de Sosia în substantiv comun, întrebare pe care am jucat-o acum câțiva ani la Cupa Lingvistică și care s-a dovedit a fi un jack-pot)

Întrebare: Ce cuvânt a fost înlocuit prin X?

Răspuns: Amfitrion.

Comentariu: Amfitrion, adică gazdă.

Sursa: <https://clujulcultural.ro/premiera-de-silviu-purcarete-la-teatrul-national-amphitryon/>
<https://en.wiktionary.org/wiki/Amphitryon> https://ro.wikiquote.org/wiki/George_Becali

Autor: Orest Dabija.

2. Casimir Funk, un biochimist polonez care lucra la Institutul Lister din Londra a reușit să izoleze în anul 1912 tiamina. El și-a dat seama că aceasta face parte dintr-o familie vitală de molecule.

Întrebare: Cum a numit Funk respectiva familie de molecule?

Răspuns: Vitamine.

Comentariu: Funk a creat termenul de vitamine combinând cuvintele „vital” și „amine”.

Sursa: Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*, ed. Polirom, Iași, 2012, p. 138.

Autor: Orest Dabija.

3. El a ajutat la fondarea revistei *Science* și a National Geographic Society, pentru a cărei revistă scria sub memorabilul pseudonim de H.A.Largelamb (adică miel mare). Totuși acest „miel mare” nu a tăcut, chiar dacă răspundea destul de straniu la telefon prin sintagma *ahoy ahoy*.

Întrebare: Despre cine este vorba?

Răspuns: A.Graham Bell.

Comentariu: H.A.Largelamb este o anagramă pentru A.Graham Bell. Inventator al telefonului, el răspundea inițial cu o exclamație din lumea navelor atunci când era sunat.

Sursa: Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*, ed. Polirom, Iași, 2012, p. 186.
<https://en.wikipedia.org/wiki/Hello#:~:text=Shortly%20after%20Alexander%20Graham%20Bell,evidence%20the%20greeting%20caught%20on.>

Autor: Orest Dabija.

4. Probabil că dacă aș fi avut un câine de rasă, i-ar fi plăcut să vă adreseze această întrebare. Acest cuvânt este derivat dintr-o expresie franceză medievală care poate fi tradusă ca „picior de cocor”, apărută probabil deoarece degetele și halicele cocorului se despart dintr-o singură articulație de la capătul tibiei, această ramificație elegantă fiind potrivită unor descrieri grafice despre înaintași.

Întrebare: Despre ce cuvânt este vorba?

Răspuns: Pedigri.

Comentariu: Pedigriul reprezintă genealogia unui animal domestic de rasă.

Sursa: Adam Rutherford, *Scurtă istorie a tuturor*, ed. Publica, București, 2017, p. 163.

Autor: Orest Dabija.

5. Bill Bryson afirmă în lucrarea *Acasă. O istorie a vieții private* că nicio cameră nu a decăzut mai mult de-a lungul istoriei decât aceasta. Multă vreme, aceasta a fost însăși casa, dar asta e valabil doar pentru spațiul nord-european și în particular cel britanic. De fapt, în engleză termenul mai desemnează încă uneori o clădire întreagă sau un tip anumit de clădire, pe lângă sensul de cameră specifică. În română avem însă doi termeni asemănători pentru cameră, și respectiv, tipul de clădire, proveniți de la aceeași rădăcină germanică a termenului englezesc menționat.

Întrebare: Numiți ambii termeni în limba română.

Răspuns: Hol și hală.

Comentariu: În spațiul nordic medieval *Hall* era practic casa până la apariția hornului, deoarece focul ardea în mijlocul unicei încăperi, fumul era evacuat printr-o gaură din tavan, și toți se încălzeau la respectivul foc. Spațiul nord-european nu a permis foarte multă vreme o diversitate arhitectonică ca în cel mediteraneean spre exemplu unde încălzirea din perioada rece a anului nu e foarte problematică.

Sursa: Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*, ed. Polirom, Iași, 2012, p. 45-49.

Autor: Orest Dabija.

6. Fostul Ministru al Educației și Cercetării are un nume interesant – Anatolie Topală. Și deoarece Topal e un cuvânt plin de sens în turcă, părinții au fost destul de inspirați când i-au pus prenumele de Anatolie. Pentru turci, poate părea destul de ilar atunci când văd fotbaliști cu numele de Topal, și există mai multe astfel de precedente.

Întrebare: Dar ce prenume de împărat roman cunosător al limbii etrusce ar fi trebuit să îi dea părinții lui Topală, astfel încât la traducerea în română atât numele cât și prenumele să aibă același sens?

Răspuns: Claudiu.

Comentariu: *Topal* are sensul de șchiop în turcă, la fel cum *claudius* are sensul de șchiop în latină. Împăratul Claudiu a fost unul dintre ultimii cunosători și cercetători ai limbii etrusce.

Autor: Orest Dabija.

7. În anii '90 ai secolului trecut copiii străzii din București au început să fie numiți așa, pornind de la obiceiul lor de a inhala un anumit lac gălbui pentru vopsit elementele metalice.

Întrebare: Dar cum se numește lacul respectiv?

Răspuns: Aurolac.

Comentariu: Lac gălbui sau auriu conținând solvenți cu efecte halucinogene.

Sursa:

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Aurolac#:~:text=inhalan%C8%9Bi%20creeaz%C4%83%20depen%C8%9B%C4%83.-,Consumul%20de%20inhalan%C8%9Bi%20%C3%AEn%20Rom%C3%A2nia,copii%20au%20fost%20numi%C8%9Bi%20aurolaci.>

Autor: Orest Dabija.

8. Iată o postare a lui Dan Alexe de pe Facebook: „În vreme ce toate limbile romane, neolatine, au păstrat vechiul termen anatomic al organului vieții: cor, cœur, cuore, corazón, coração, româna e singura care l-a înlocuit, metaforic, prin cel care desemna sufletul. Latinescul “anima” a dat: “inima”. Animus și Anima. Unde ceilalți au Xhi, noi avem X.

Întrebare: Ce nume propriu a fost înlocuit prin X?

Răspuns: Jung.

Comentariu: Junghiul este o durere vie, pătrunzătoare de obicei în regiunea toracelui. Carl Gustav Jung este unul dintre cei mai celebri psihologi și psihiatri din istorie. Etimologic, termenul de psihologie poate fi tradus ca știința ce studiază sufletul.

Sursa: <https://www.facebook.com/dan.alexe>

Autor: Orest Dabija.

9. Romanul *Greața* de Jean-Paul Sartre are dedicația *au Castor*, în traducere „castorului”. Atunci când a făcut dedicația, Sartre nu a gândit doar în franceză. Iar Jean Genet și-a dedicat *Jurnalul unui hoț* atât lui Sartre cât și „castorului”.

Întrebare: Dar cine este castorul?

Răspuns: Simone de Beauvoir.

Comentariu: Porecla respectivă îi fusese dată de Sartre grație asemănării numelui său cu cel al castorului în limba engleză. Cei doi au avut o foarte îndelungată relație.

Sursa: Jean-Paul Sartre, *Greața* (carte audio); Jean Genet, *Jurnalul unui hoț*, ed. Pandora-M, Târgoviște, 2002, p. 7.

Autor: Orest Dabija.

10. Această plantă erbacee cu miros pătrunzător al cărei frunze sunt folosite drept condiment era cunoscută în antichitate ca provenind din Liguria, numele său fiind legat de regiunea în cauză.

Întrebare: Despre ce plantă este vorba?

Răspuns: Leuștean.

Sursa: Octavian Laiu-Despău, *Dicționar de eponime*, ed. Saeculum I.O., București, 2007, p. 146.

Autor: Orest Dabija.

11. Se pare că marele Erasmus a fost cel care a citit greșit termenul de *pyxis* în locul celui de *pithos*, adică oală, o oală în aparență plină cu daruri.

Întrebare: Nu vă întrebăm cui a aparținut ea potrivit legendei, ci cum s-ar traduce din greacă termenul de *pyxis*?

Răspuns: Cutie.

Comentariu: Este vorba despre cutia Pandorei, unul dintre sensurile pandorei fiind „cea plină cu daruri”.

Sursa: Stephen Fry, *Mythos. Miturile Greciei repovestite*, ed. Trei, București, 2019, p. 168.

Autor: Orest Dabija.

12. Primul element chimic creat de om a fost botezat după cuvântul grecesc pentru „artificial”.

Întrebare: Despre ce element chimic este vorba?

Răspuns: Technetiu.

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Techne%C8%9Biu>

Autor: Orest Dabija.

13. În Occident, parcursul semanticii acestui termen a fost destul de sinuoasă. În jurul anului 1540 el desemna un fel de pânză de in. Apoi a devenit o pânză care se pune pe o măsuță. Apoi a desemnat articolele de pe respectiva măsuță. Apoi a devenit chiar măsuța, apoi actul îmbrăcării, apoi actul de a primi vizitatori în timpul îmbrăcării, apoi camera de îmbrăcat, apoi orice tip de încăpere privată de lângă dormitor.

Întrebare: Nu vă întrebăm sensul final la care a ajuns termenul, ci despre ce termen este vorba.

Răspuns: Toaletă.

Sursa: Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*, ed. Polirom, Iași, 2012, p. 281.

Autor: Orest Dabija.

Runda a II-a

14. Aceste două metale au fost în trecut confundate din cauza proprietăților chimice foarte asemănătoare. Această „rudenie” chimică a generat și o „rudenie” a denumirii lor. Astfel, unul dintre ele a fost botezat după cea care și-a atras mânia zeilor pentru că s-a lăudat că are șapte fete adorabile și șapte băieți frumoși, olimpienii ușor ofensabili executându-i prompt toate odraslele. Celălalt metal a fost botezat după numele tatălui celei pedepsite de olimpieni, tatăl respectiv ucigându-și propriul fiu și servindu-l drept mâncare la un banchet regal. Pedepsa i-a fost o imposibilitate veșnică de a-și satisface foamea și setea.

Întrebare: Despre ce metale este vorba?

Răspuns: Niobiu și Tantal.

Comentariu: Este vorba despre Niobe și tatăl ei, Tantal.

Sursa: Sam Kean, *Lingura care dispare: Și alte povestiri adevărate de nebunie, dragoste și istorie a lumii din tabelul periodic al elementelor*, ed. Publica, București, 2019, p. 118.

Autor: Orest Dabija.

15. Saul Bellow descrie în romanul *Iarna decanului* modul de viață luxos al surorii protagonistului, aceasta locuind mereu la hotel în apropiere de exclusivista *Magnificent Mile* din Chicago. Ca să își tachineze sora, protagonistul romanului descria situația prin următoarele cuvinte: *Monismul malign al Magnificei Mile*.

Întrebare: Care sunt cele două litere omise în întrebare, ținând cont de faptul că și cu această omisiune formularea din întrebare este perfect valabilă?

Răspuns: Ma din cuvântul mamonism.

Comentariu: Monismul este doctrina filosofică potrivit căreia la baza tuturor fenomenelor lumii se află un singur principiu, fie material, fie spiritual. Mamon este un nume dat diavolului, considera că ispitește pe oameni prin mijlocul banului.

Sursa: Saul Bellow, *Iarna decanului*, ed. Polirom, Iași, 2005, p. 118.

Autor: Orest Dabija.

16. O spălătorie auto din Iași are o denumire foarte scurtă, formată dintr-o literă și o cifră. Așteptările clienților sunt respectiv pe măsură, chiar dacă aduci la spălătorie auto o mașină murdară din cale-afară.

Întrebare: Ce denumire are respectiva spălătorie auto?

Răspuns: K9.



Comentariu:

Autor: Orest Dabija.

17. Victor Latun a ajuns să se reprofileze în calitate de fotograf anume acolo, nefiind în stare să se elibereze de noile sentimente pe care le încerca într-un alt mod. Fiind adesea întrebă de ce face doar poze în format alb-negru, el face referire chiar la denumirea locului care înseamnă „iarbă neagră”, un loc al dezolării și al părăsirii.

Întrebare: Despre ce loc este vorba?

Răspuns: Cernobil.

Comentariu: Din ucraineană, denumirea de Cernobîl vine de la *ciornaia bîl*, adică iarbă neagră sau pelin negru.

Sursa: Svetlana Aleksievici, *Rugăciune pentru Cernobîl*, ed. Litera, București, 2020, p. 291, 99.

Autor: Orest Dabija.

18. În anul 1956 o delegație de femei din RSSM a călătorit în Republica Populară Română. Colhoznica Maria Iordan i-a scris ulterior unei prietene făcute cu ocazia vizitei în județul Cluj în legătură cu impresiile sale legate de călătorie și pentru a o felicita cu ocazia Anului Nou. Scrisoarea a ajuns totuși destul de greu în România după toate controalele autorităților din RSSM. Pe de o parte, nici un cuvânt al Mariei Iordan nu a fost modificat de aparatul de cenzură, dar pe de altă parte putem afirma că s-a schimbat totul.

Întrebare: Cum anume?

Răspuns: Scrisoarea a fost rescrisă de către un funcționar în grafie chirilică.

Comentariu: Maria Iordan scrisese scrisoarea în grafie latină, lucru inacceptabil în condițiile creării limbii moldovenești.

Sursa: Vladimir Beșleagă, *Conștiința națională sub regimul comunist totalitar (RSSM: 1956-1963)*, ed. Cartier, Chișinău, 2008, p. 9-11.

Autor: Orest Dabija.

19. Ion Creangă avea la bojdeuca sa din mahalaua ieșeană a Țicăului multe mâțe, fiind un mare iubitor al felinelor. Sculptura în bronz a uneia dintre ele veghează și acum bojdeuca, fiind vorba despre motanul Lilu.

Întrebare: Nu vă întrebăm ce literă a fost înlocuită de două ori în întrebare printr-o alta, ci cine i-a fost dascăl de practică pedagogică lui Creangă?

Răspuns: Titu Maiorescu.

Comentariu: Motanul se numea de fapt Titu, botezat de Creangă astfel în onoarea fostului său dascăl de pedagogie.

Sursa: <https://www.scena9.ro/article/13-motani-si-pisici-in-literatura-romana>
https://ro.wikipedia.org/wiki/Titu_Maiorescu <https://iasitvlife.ro/stiri/masa-amintirilor-si-capsula-timpului-cu-100-de-scrisori-pusa-la-pastrare-pentru-a-fi-gasita-pest-un-veac-in-curtea-bojdeucii-lui-creanga/>

Autor: Orest Dabija.

20. Reclamele la parfumurile care conțin mosc au evoluat mult de-a lungul secolelor. Cele relativ recente includ de obicei imagini lascive în care spre exemplu o femeie îngheșuie un bărbat și îi sfășie cămașa. O reclamă la un parfum cu mosc din 1857 avea însă doar un desen cu bârnele încrucișate care fac parte din scheletul acoperișului unei case.

Întrebare: Ce am înlocuit prin „bârnelor încrucișate care fac parte din scheletul acoperișului unei case”?

Răspuns: Cărpiori (mosc).

Comentariu: Căpriorii-mosc sunt cei care au dat numele celebrului mosc, substanța fiind extrasă anterior din glandele lor odorante. Căpriorii se numesc și bârnele încrucișate care fac parte din scheletul acoperișului unei case.

Sursa: Mădălina Diaconu – *Despre miresme și duhori: o interpretare fenomenologică a olfacției*, ed. Humanitas, București, 2007, p. 177. <https://dexonline.ro/definitie/c%C4%83prior>

Autor: Orest Dabija.

21. Din greaca veche numele lui s-ar fi putut traduce ca cel care luptă la distanță, chiar dacă respectivul nume ar fi fost mai potrivit probabil pentru tatăl său.

Întrebare: Nimeni nu vă întreabă numele tatălui, dar cine este fiul?

Răspuns: Telemah.

Comentariu: *Tele* + *makhos* = luptător (de) la distanță. Aluzia legată de nimeni este la numele fals adoptat de Odiseu/Ulise pentru a-l amăgi pe ciclopul Polifem.

Sursa: <https://en.wikipedia.org/wiki/Telemachus>

Autor: Orest Dabija.

22. În aviație ei sunt de obicei evitați, fiind numiți de către piloți și operatorii de trafic aerian – Charlie Bravo.

Întrebare: Dar sub ce denumire îi cunoaște noi?

Răspuns: Nori cumulonimbus.

Comentariu: Sunt numiți așa de la literele CB (Charlie Bravo în aviație). Fiind nori foarte înalți și adeseori aducători de furtună norii cumulonimbus sunt preferabil de evitat de către avioane.

Sursa: Malcolm Gladwell, *Exceptionalii: povestea succesului*, ed. Publica, București, 2009, p. 165-166. <https://www.quora.com/Why-are-cumulonimbus-clouds-usually-avoided-by-pilots>

Autor: Orest Dabija.

23. Glumă etimologică. Ar fi greșit din punct de vedere etimologic să se afirme despre premierul României, Ioan-Marcel Ciolacu că a furat cu ambele mâini din haznaua statului.

Întrebare: Din ce cauză?

Răspuns: Ciolac este un termen împrumutat din turcă care îi desemna pe cei fără o mână.

Comentariu: În privința celeilalte mâini, nu ne putem pronunța.

Sursa: <https://tureng.com/en/turkish-english/%C3%A7olak> <https://en.wiktionary.org/wiki/ciolac>

Autor: Orest Dabija.

24. În limba idiș există numele feminin de Shaina.

Întrebare: Cum s-ar traduce acest nume în română, dacă atât în zona Călărașilor din Republica Moldova cât și la Iași există câte o mănăstire cu acest nume?

Răspuns: Frumoasa.

Comentariu: Limba idiș are extrem de multe împrumuturi din germană. Shaina vine de la nemțescul *schöne*, adică frumoasă.

Sursa: Leon Leyson cu Marilyn J. Harran și Elisabeth B. Leyson, *Un băiat pe lista lui Schindler*, ed. RAO, București, 2017, p. 16.

[https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Frumoasa_\(Republica_Moldova\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Frumoasa_(Republica_Moldova))

https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Frumoasa_din_Ia%C8%99i

Autor: Orest Dabija.

25. Conform unei glume, unii ruși l-ar putea aprecia ca pe un vin foarte bun atunci când caută vinuri prin magazinele din Moldova. În franceză el se numește *vinaigre*.

Întrebare: Dar cum îl numim noi?

Răspuns: Oțet.

Comentariu: Franțuzescul *vinaigre* se aseamănă mult la nivel fonetic cu vinul acru.

Sursa: Glumă auzită de la un cunoscut. <https://fr.wikipedia.org/wiki/Vinaigre>

Autor: Orest Dabija.

26. În romanul său autobiografic *Metafizica tuburilor*, Amélie Nothomb relatează că până la vârsta de doi ani și jumătate a pretins că nu poate face asta, fidelă fiind fără să știe etimologiei cuvântului copil, adică *enfant* în franceză, provenit din latinescul *infans*.

Întrebare: Dar ce desemna în latină termenul de *infans*?

Răspuns: Un copil care încă nu poate vorbi.

Sursa: Amélie Nothomb, *Metafizica tuburilor*, ed. Polirom, Iași, 2004, p. 77-78.

Autor: Orest Dabija.

Runda a III-a

27. Mircea Cărtărescu povestește că pe când era la liceu, în anii 80 ai secolului trecut, colegii săi care ascultau muzică occidentală în mod clandestin îi schimonoseau puțin numele lui Bob Dylan, adăugând o literă la numele și la prenumele său, mulți dintre ei crezând chiar că acesta e numele său corect.

Întrebare: Dar cum îi spuneau adolescenții români lui Bob Dylan?

Răspuns: Boba Dylana.

Comentariu: Ei ascultau adeseori Vocea Americii unde erau preluate fragmente din concerte poloneze sau cehești în care cântărețul american era numit astfel. În limbile slave este o practică frecvent întâlnită schimonosirea numelor străine prin adăugarea literei a la final.

Sursa: Bob Dylan, *Suflare în vânt. 100 de poeme traduse de Mircea Cărtărescu*, ed. Humanitas, București, 2012, p. 8.

Autor: Orest Dabija.

28. Baronul Ferdinand von Richthofen, geolog și geograf german care fusese trimis în China pentru a căuta ocazii în sectorul minier și un posibil traseu pentru o cale ferată către Europa în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, nu a reușit să își îndeplinească prea bine obiectivul, dar a lăsat o moștenire lingvistică foarte importantă.

Întrebare: Care anume?

Răspuns: Expresia de „Drumul sau drumurile mătăsii”.

Comentariu: În anul 1877 von Richthofen a creionat pentru prima dată expresia *Die Seidenstrasse*, pe larg utilizată până în prezent. El ar fi trebuit să stabilească un posibil traseu pentru o cale ferată anume în regiunea Drumurilor mătăsii.

Sursa: Daniel Yergin, *Noua hartă. Energie, climă și ciocnirea națiunilor*, ed. Litera, București, 2022, p. 162.

Autor: Orest Dabija.

29. Acest cuvânt francez provine de la latinescul *fragrare* și semnifică inițial „a răspândi un miros”. Substantivul derivat din verb se referea la capacitatea de diferențiere olfactivă, dar a ajuns treptat să fie sinonim în franceză cu clarviziunea, intuiția și perspicacitatea, perspicacitatea fiindu-i sinonim și în limba română.

Întrebare: Despre ce substantiv este vorba?

Răspuns: Fler.

Comentariu: Verbul *flairer* a dat substantivul *flair*, împrumutat și de limba română.

Sursa: Mădălina Diaconu – *Despre miresme și duhori: o interpretare fenomenologică a olfacției*, ed. Humanitas, București, 2007, p. 72-73.

Autor: Orest Dabija.

30. Întrebare cenotaf. Renumitul Lord Balfour care a fost un important politician englez din debutul secolului XX era tratat uneori cu malițiozitate de către contemporani. Unul dintre ei afirma că Balfour avea un zâmbet asemenea unei raze de lună pe o ... (3 cuvinte omise).

Întrebare: Restabiliți cele trei cuvinte omise.

Răspuns: Piatră de mormânt.

Comentariu: Cenotaful reprezintă un monument funerar ridicat în amintirea unei persoane ale cărei oseminte se găsesc în alt loc sau a dispărut.

Sursa: Margaret MacMillan, *Făuritorii păcii: Șase luni care au schimbat lumea*, ed. Trei, București, 2018, p. 515.

Autor: Orest Dabija.

31. Un băiat de 4 ani se juca cu un altul și îl numea X, dar încerca de fapt să îi spună pe numele adevărat, adică Y. Diferența dintre X și Y se referă la un singur sunet repetat de două ori, situația fiind cumva similară cu cea a spionilor niponi din perioada celui de-al Doilea Război Mondial.

Întrebare: Ce cuvânt am înlocuit prin X și ce nume prin Y, dacă X a fost deja menționat în întrebare?

Răspuns: X – altul; Y – Arthur.

Comentariu: Un test de limbă în privința spionilor niponi se referea la incapacitatea lor de a distinge sunetele „l” și „r” în limba engleză.

Sursa: Experiența personală a autorului întrebării. https://the-true-tropes.fandom.com/wiki/Japanese_Ranguage

Autor: Orest Dabija.

32. Despre cine afirma plin de vervă proletkultistă Maiakovski, dar și făcând un joc de cuvinte, că ar fi trebuit pus la zid și împușcat?

Răspuns: Rastrelli.

Comentariu: Francesco Bartolomeo Rastrelli este marele arhitect al multor palate baroce din Sankt-Petersburg. *Rasstrelia* înseamnă a executa prin împușcare. Proletkultismul milita pentru distrugerea vechilor simboluri ale opulenței burgheze și capitaliste.

Sursa: Orlando Figes, *Dansul Natașei: o istorie culturală a Rusiei*, ed. Polirom, Iași, 2018, p. 340-341.

Autor: Orest Dabija.

33. Autorul întrebării își propune să reînvie tradiția desfășurării unei „cupe a pătrătelului roșu”, adică 18+ și vă invită să notați pe foilete cu răspunsurile la această rundă și dacă ați fi interesați să participați la o astfel de cupă. Pentru această „cupă a pătrătelului roșu” autorul va pregăti întrebări alfe și bete. Termenii în cauză sunt sinonimi, și totodată foarte asemănători ca formă. Doar două litere consecutive dintr-un termen se află în raport invers de consecutivitate în celălalt, iar în unul dintre cuvinte mai există coiful unei diacritice.

Întrebare: Ce am înlocuit prin alfe și bete?

Răspuns: Scârboase și scabroase.

Sursa: <https://dexonline.ro/intrare/scabros/50424> <https://dexonline.ro/definitie/sc%C3%A2rbos>

Autor: Orest Dabija.

34. El a pus și mai pune încă de multe ori punctul de i în politica Europeană și chiar mondială, chiar dacă are și mulți critici. Sau poate mai interesant ar fi să spunem că își pune propriul nume peste vocale, chiar dacă a-ul și o-ul din numele său nu sunt barate.

Întrebare: Despre cine este vorba?

Răspuns: Emmanuel Macron.

Comentariu: Macron se numește semnul diacritic sub formă de linie amplasat de regulă deasupra unor vocale.

Sursa: [https://en.wikipedia.org/wiki/Macron_\(diacritic\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Macron_(diacritic)) <https://www.dor.ro/diacritice/>

Autor: Orest Dabija.

35. Unul dintre sultanii Imperiului Otoman l-a trimis pe comandantul forțelor maritime imperiale, un amiral faimos și admirat de toată lumea, să cucerească Malta. Amiralul a pornit în larg și a călătorit multe luni prin Mediterana, dar nu a găsit Malta. Întors la Istanbul, amiralul a venit în fața sultanului și l-a informat prin două cuvinte că Malta nu e de găsit.

Întrebare: Restabiliți prin 3 silabe cuvintele amiralului.

Răspuns: Malta ioc!

Comentariu: Jocul românesc provine din turcesul yok.

Sursa: Michael Bar-Zohar, Nissim Mishal, *Mossad. Istoria sângeroasă a spionajului israelian*, ed. Litera, București, 2014, p. 306.
Autor: Orest Dabija.

36. Se crede că marele pictor nipon din epoca modernă Hokusai ar fi făurit termenul de alfa. Hokusai o fi fost nebun, dar sigur nu era alfă pentru că acesta era stilul său obișnuit de a picta.

Întrebare: Ce termen a fost înlocuit prin alfa?

Răspuns: Manga.

Comentariu: Stilistic, Hokusai este menționat adeseori în calitate de părinte al benzii desenate moderne. A fi beat mangă este o expresie referitoare la o stare avansată de ebrietate.

Sursa: Paul Varley, *Cultura japoneză*, ed. Humanitas, București, 2017, p. 412.
<https://dexonline.ro/definitie/manga>

Autor: Orest Dabija.

37. În Germania interbelică acest termen a fost folosit cu referire la Tratatul de Pace de la Versailles.

Întrebare: Și în cazul României a fost folosit același termen pentru un act internațional nedrept. Care anume?

Răspuns: Dictatul de la Viena.

Comentariu: Tratatul a fost impus, fiind prin urmare un *diktat*.

Sursa: Margaret MacMillan, *Făuritorii păcii: Șase luni care au schimbat lumea*, ed. Trei, București, 2018, p. 591.
[https://ro.wikipedia.org/wiki/Dictatul_de_la_Viena#:~:text=Dictatul%20de%20la%20Viena%20\(cunoscut,Transilvaniei%20%C3%AEn%20favoarea%20Ungariei%20horthyste](https://ro.wikipedia.org/wiki/Dictatul_de_la_Viena#:~:text=Dictatul%20de%20la%20Viena%20(cunoscut,Transilvaniei%20%C3%AEn%20favoarea%20Ungariei%20horthyste)

Autor: Orest Dabija.

38. Georges Clemenceau s-a arătat din start sceptic în legătură cu celebrele 14 puncte ale lui Woodrow Wilson, formulate înainte de începerea Conferinței de Pace de la Paris de după sfârșitul Primului Război Mondial. Într-un celebru discurs, Clemenceau s-a referit cu o tentă malițioasă la acea nobilă *candeur* a lui Wilson, un termen care putea însemna fie candoare, fie naivitate jalnică. Francezii au dres totuși busuiocul și în însemnările oficiale cuvântul *candeur* a fost înlocuit cu un altul.

Întrebare: Cu ce cuvânt, mai lung cu o singură literă decât *candeur*?

Răspuns: Grandeur.

Comentariu: Candoarea sau naivitatea au devenit măreție, iar spiritele au fost potolite.

Sursa: Margaret MacMillan, *Făuritorii păcii: Șase luni care au schimbat lumea*, ed. Trei, București, 2018, p. 55.

Autor: Orest Dabija.

39. Acest neologism a fost împrumutat din limba engleză, dar nici în engleză nu este un termen vechi, fiind menționat într-o revistă britanică din anul 1879 în felul următor: „În Staffordshire, dacă o persoană pleacă de acasă sâmbăta după-amiaza...pentru a petrece...cu prietenii aflați în alt loc”.

Întrebare: Despre ce termen este vorba?

Răspuns: Weekend.

Comentariu: Inițial, weekendul desemna doar perioada de după sâmbătă după-masă și duminica.

Sursa: Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*, ed. Polirom, Iași, 2012, p. 353.

Autor: Orest Dabija.